

Het moet erkend dat de taak niet al te zwaar was. Portugal telt acht provinciën, waarvan er slechts vier voor den folklorist in aanmerking komen: Minho in het Noorden. Het bloemrijke en liefelijke Estremadura met Lissabon als middelpunt. Ten slotte de twee meest Zuidelijke provinciën Algarve en Alentejo, waarvan de eerste dor en droog en somber is en een puur Moorsch karakter heeft; terwijl de belendende streek Alentejo, rijk en vroolijk en vruchtbaar, een volkskunst oplevert die op onnaspeurbare wijze verrassend veel gemeen heeft met de Russische kunst, vooral wat de muziek, de decoratiekunst van meubels en de kleederdrachten betreft. Deze verbazingwekkende overeenkomst is trouwens niet uniek. Men heeft meer voorbeelden van onverklaarbare affiniteiten in landen, die geografisch ver van elkaar verwijderd zijn.

Er was nog een tweede gunstige factor, die de taak van den tooneelist vergemakkelijkte.

Portugal heeft een groot aantal bonte drachten, uiterst rijk van kleur en versiering en die zich uitstekend voor tooneelkleeding leenen. De dansen, hoewel eveneens zeer talrijk, zijn minder gevarieerd, zoodat de scenische bewerker deze naar eigen inzicht moet combineeren en vervormen, daar in den volksdans een zekere monotonie nu eenmaal onvermijdelijk is, die door de durende herhaling van hetzelfde motief funest zou werken voor de andere optiek van het tooneel.

Hetzelfde geldt voor de begeleidende muziek, in origineele zetting uitgevoerd door een orkestje, waarin de gitaar een belangrijke plaats inneemt, evenals de harmonica en waar men verder — voor de „Moorsche” dansen — een kleine trommel vindt, een triangel en een doedelzak. Deze „gaeta de boca” is identiek aan het windinstrument in het belendend Spaansch Galicië in gebruik. Maar de Portugeesche dansen zijn totaal verschillend van de Spaansche, even verschillend als het karakter en de cultuur van de beide volken. Het zijn voor het meerendeel naïeve dansen, door naïeve zielen uitgedacht. Visschers, boeren, veefokkers en herders, die hun kleine dagelijksche gebeurtenissen op eigen wijze choreografisch uitbeelden. En natuurlijk ook hun liefdesverlangens. Doch deze vertolkingen zijn wars van alle sensualiteit, ontroerend haast in de onbeholpen uitdrukking der innigste gevoelens. Want de Portugees is een eenvoudige en timiede van geest. Deze kwaliteit heeft onze tooneeldanser heel goed aangevoeld en zuiver weergegeven in zijn samendansen met zijn bekoorlijke partnerin Ruth.

Typeerend zijn enkele gebaren, die steeds weerkeeren: het heffen van den elleboog, het aaneenklappen van de hielen, het wenden van de bovenlijven als man en vrouw tegenover elkaar dansen, zonder elkaar ooit te raken. Deze herdersdansen doen aan de jota van Aragon denken, doch hier zijn de castagnetten onbekend en het geheel is verstild en verpuurd en heeft weinig van het opwindende, zinnelijke, wilde, van dezen Spaanschen dans.